

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm**Yttrande över betänkandet Straffrättsliga åtgärder mot
korruption och tjänstefel (SOU 2025:87)***Dnr: Ju2025/01606***Sammanfattning**

Hovrätten tillstyrker i allt väsentligt utredningens förslag men har i vissa delar enskilda synpunkter vilka redovisas nedan. Hovrätten efterfrågar bland annat en mer utförlig analys kring den föreslagna kriminaliseringen av missbruk av det offentliga uppdraget. Hovrätten avstyrker vidare straffskärpningar som går längre än vad som föreslagits av Straffreformutredningen (En Straffreform - SOU 2025:66) samt avstyrker att tillämpningsområdet för grovt mutbrott och grovt tjänstefel utvidgas.

Den straffrättsliga lagstiftningen om korruption (avsnitt 5)

Hovrätten tillstyrker förslaget att samla den straffrättsliga regleringen mot korruptionsbrott i en särskild lag.

Hovrätten tillstyrker vidare förslaget att brotten givande av muta och tagande av muta sammanförs i en gemensam bestämmelse som benämns mutbrott och har i allt väsentligt inga synpunkter på den lagtekniska utformningen. Förslaget om att mildra kravet på tjänstesamband framstår också som välmotiverat. Att det ska uttryckas som att förmånen ska tas emot, godtas eller begäras respektive lämnas, utlovas eller erbjudas *i anknytning* till utövandet av personens ställning framstår visserligen som något vagt och skulle kunna medföra att tillämpningsområdet för straffbestämmelsen utvidgas mer än vad som är avsett. Eftersom det straffbara området avgränsas på så sätt att det ska vara fråga om en "otillbörlig förmån" får den risken dock anses som begränsad. Mot den bakgrunden har hovrätten ingen invändning mot förslaget.

Hovrätten har inte heller någon erinran mot förslaget om kriminalisering av oäktsam finansiering av korruptionsbrott. En situation som inte behandlats i betänkandet är emellertid om en näringsidkares passivitet kan anses utgöra ett tillhandahållande. Det kan tänkas att en näringsidkare först efter en överföring av pengar får skälig anledning att anta att medlen kommer att användas för att begå korruptionsbrott men förhåller sig passiv, trots att näringsidkaren fortfarande har möjlighet att disponera över pengarna. Enligt hovrätten bör en sådan situation kunna anses som ett tillhandahållande men detta bör klargöras i den fortsatta beredningen.

Angående den föreslagna skärpta straffskalan för mutbrotten har hovrätten följande synpunkt. Straffskalorna och straffnivån för olika brottstyper är ytterst ett politiskt ställningstagande. Hovrätten noterar dock att utredningen föreslår strängare straffskalor för mutbrott, handel med inflytande och grovt mutbrott än de som föreslagits av Straffreformutredningen, vars syfte var att

se över den allmänna repressionsnivån och säkerställa att de straff som föreskrivs för brott i brottsbalken och i specialstraffrätten står i rätt proportion till varandra. För grovt mutbrott (grovt tagande av muta respektive grovt givande av muta) föreslog Straffreformutredningen en skärpning av minimistraffet till fängelse i ett år och sex månader medan föreslaget minimistraff enligt detta betänkande är fängelse i två år.

Straffreformutredningens uppdrag i den delen motiverades av att det över tid gjorts ett stort antal skärpningar i enskilda straffskalor utan att helheten i straffsystemet beaktats, och att det fanns behov av en övergripande och sammanhållen översyn av straffskalorna. Utredningens förslag utgör en ytterligare sådan skärpning i en enskild straffskala. Hovrätten anser att det är klart olämpligt att överväga ytterligare sådana skärpningar innan Straffreformutredningens förslag behandlats av regering och riksdag. Avsteg från de förslagen måste kräva mycket starka skäl. Straffreformutredningen hade dessutom att beakta omständigheter såsom enskilda brottstypers samhällsskadlighet och vägde in detta vid sitt förslag avseende mutbrotten (SOU 2025:66 s. 1172). Utredningen har inte redovisat varför det finns skäl att avvika från den i Straffreformutredningen föreslagna straffskärpningen för brotten. Hovrätten kan mot denna bakgrund inte tillstyrka förslaget.

Oavsett om straffminimum för det grova brottet skulle höjas till ett och ett halvt eller två års fängelse, så kommer det i praktiken att innebära inte bara en kraftig repressionsökning vid grovt brott utan även en höjd straffnivå för de brott som inte är att bedöma som grova. Under sådana förhållanden anser hovrätten att det finns skäl att överväga om kvalifikationsgrunderna för grovt brott är utformade så att de träffar de fall som verkligen bör leda till en reaktion på den nya högre nivån för grovt brott. Således anser hovrätten att det krävs en djupare analys av vilka konkreta gärningar som utgör grovt brott i dag eller som träffas av ändringsförslagen, samt om exempelvis ett fall som tidigare bedömdes som grovt brott alltjämt ska bedömas som sådant eller som ett allvarligt fall av normalgraden. I linje med det anförda anser hovrätten att tillämpningsområdet för det grova brottet inte bör utvidgas om straffminimum samtidigt höjs betydligt. Därför avstyrker hovrätten utredningens förslag om att det ska vara tillräckligt att gärningen ”kunde ha medfört betydande vinning eller avsevärd skada”; allvaret i sådana gärningar kan enligt hovrätten tillräckligt beaktas inom ramen för den utvidgade tillämpliga straffskalan för brott av normalgraden. Beträffande det förslaget kan hovrätten i övrigt ansluta sig till de synpunkter som Svea hovrätt lämnat i sitt remissvar.

Den straffrättsliga lagstiftningen om tjänstefel (avsnitt 6)

Hovrätten instämmer i utredningens bedömning att det kan finnas skäl att kriminalisera missbruk av det offentliga uppdraget som begås vid offentlig upphandling, förvaltning av allmänna medel samt lag- och domstolstrots utifrån utredningens problembeskrivning. Hovrätten efterfrågar dock ett mer utförligt underlag kring den föreslagna kriminaliseringens konsekvenser och framför allt vilka handlanden den nya bestämmelsen skulle komma att träffa vid sidan av de situationer som utredningen behandlat uttryckligen.

Det första ledet i bestämmelsen, att den som vid utövandet av offentlig tjänst eller offentligt uppdrag vidtar eller underlåter att vidta en åtgärd i strid med lag eller annan författning, är brett och de fel som träffas begränsas endast av kravet på uppsåt, där likgiltighetsuppsåt är tillräckligt. Även om straffansvaret – i enlighet med andra ledet i bestämmelsen – begränsas genom

kravet på avsiktsuppsåt i förhållande till den otillbörliga förmånen eller det otillbörliga missgynnandet, så går det inte att överblicka vilka konkreta fall som kan träffas. Det går alltså inte heller att på nuvarande underlag bedöma om kriminaliseringen riskerar att bli oproportionerlig i förhållande till de brister i lagstiftningen som enligt utredningen behöver åtgärdas. På de skäl som utredningen anfört torde i och för sig en generellt utformad straffbestämmelse vara att föredra framför en bestämmelse som bara tar sikte på konkreta fall. Utifrån det underlag som utredningen lagt fram i fråga om den föreslagna bestämmelsens konsekvenser, kan hovrätten dock inte tillstyrka ett straffansvar som sträcker sig längre än till de särskilt utpekade situationer som enligt utredningen motiverat en nykriminalisering.

Om regeringen ändå väljer att gå vidare med utredningens förslag så anser hovrätten att det bör föreskrivas strafffrihet för ringa fall, så att straffansvaret inte sträcks ut till fall som uppenbart inte är straffvärda.

Därutöver bör den föreslagna lagtexten justeras genom att ledet ”i strid med lag eller annan författning” flyttas upp så att bestämmelsen inte riskerar förstås som att den träffar underlåtenhet att vidta lagstridiga åtgärder. Bestämmelsen hade då fått följande lydelse.

Den som, i annat fall än som avses i 20 kap. 1 § brottsbalken, vid utövandet av offentlig tjänst eller offentligt uppdrag *i strid med lag eller annan författning* vidtar eller underlåter att vidta en åtgärd för att uppnå en otillbörlig förmån för sig själv eller för annan, döms för missbruk av offentlig ställning till böter eller fängelse i högst tre år. Detsamma gäller om åtgärden vidtas eller underlåts för att otillbörligt missgynna annan.

Det bör också övervägas om det föreslagna brottet ska införas brottsbalken, inte minst eftersom bestämmelsen är subsidiär i förhållande till bestämmelsen om tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken.

Vad gäller den föreslagna straffskärpningen för tjänstefel konstaterar hovrätten att utredningen föreslår strängare straff för tjänstefel och grovt tjänstefel än den nivå som föreslagits av Straffreformutredningen. För grovt tjänstefel föreslog Straffreformutredningen en skärpning av minimistrafvet till fängelse i ett år och denna utredning föreslår nu en skärpning till fängelse i två år. Av de skäl hovrätten anfört ovan i anledning av de föreslagna straffskärpningarna för mutbrott kan hovrätten inte tillstyrka förslaget.

När det gäller föreslagna kvalifikationsgrunder för grovt tjänstefel har hovrätten samma synpunkter som redovisats när det gäller mutbrotten. Om minimistrafvet för grovt tjänstefel höjs avstyrker hovrätten således också att tillämpningsområdet för det grova brottet utvidgas.

Vad gäller bestämmelsen om ringa tjänstefel konstaterar hovrätten att uppräknningen av de omständigheter som kan beaktas vid bedömningen av om en gärning är att anse som ringa bekräftar rättspraxis på området. Även om behovet av ändring inte framstår som påtagligt har hovrätten därmed ingen erinran mot förslaget i denna del.

Detta ärende har handlagts av hovrättspresidenten Anders Hagsgård, hovrättsrådet Göran Nilsson och tf. hovrättsassessorn Isabella Linder (föredragande).

På hovrättens vägnar

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized cursive letters, likely representing 'Anders Hagsgård'.

Anders Hagsgård

A handwritten signature in blue ink, clearly legible as 'Isabella Linder'.

Isabella Linder